



Defensa de Girona el 19 de setembre de 1809

Joan Carles Anglès (?-1822)

65x85 cm

Pintura a l'oli sobre tela

c. 1809-1822

Dipòsit de la Generalitat de Catalunya al MHG

El *Gran dia de Girona* (1863-64) de Ramon Martí Alsina, juntament amb l'aparició de l'edició del volum *Gerona* (1874) dels *Episodios Nacionales* de Benito Pérez Galdós, va fixar en l'imaginari gironí i català una estampa de la Guerra del Francès en clau patriòtica, en què l'heroisme excitat dels defensors d'una ciutat arrasada i de futur incert recorda el romanticisme de l'obra *Llibertat guiant el poble* que Eugène Delacroix va pintar en el context de la Revolució de juliol de 1830.

Sense abandonar la iconografia bèl·lica, però desproveït del patriotisme enfàtic de Martí Alsina, la *Defensa de Girona* de Joan Carles Anglès (?-1822) —una obra inèdita adquirida per la Generalitat de Catalunya d'un pintor i teòric de l'art escassament conegut a casa nostra, a cavall dels segles XVIII i XIX— és un dels primers, sinó el primer, quadre d'història que interpreta el ferotge assalt que patí la ciutat el 19 de setembre de 1809 per part de les tropes franceses, per bé que també podria recollir els successius intents dels francesos de prendre la ciutat per les esclatxes que l'artilleria havia fet per les defenses d'Alemanys i Santa Llúcia.

La pintura d'història, entesa com un dels gèneres per excel·lència d'ençà de la codificació renaixentista de les disciplines pictòriques, fou poc practicada a Catalunya, en bona part per l'absència d'acadèmies, que és on més i millor va conrear-se el gènere al llarg de l'època moderna. La seva singularitat fa, doncs, que es tracti d'un quadre amb un interès històric afegit que cal circumscriure en la producció d'obres similars en el temps sorgides dels pinzells de Joseph Bernat Flaugier, Bonaventura Planella o Salvador Mayol, responsables d'acolorir la memòria d'alguns episodis de la Guerra del Francès a Catalunya, com ara la *Batalla de Pont de Molins* de Flaugier —succeïda el 21 de desembre de 1808 i pintada només un any després per encàrrec de les noves autoritats militars franceses. L'escena que ens ocupa s'ha d'encabir també en els aiguaforts de batalles de Juan Gálvez (dibuix) i Fernando Brambila de l'edició de *Ruinas de Zaragoza* (1812), en les estampes dibuixades per Bonaventura Planella i gravades per calcògrafs valencians dels judicis dels revoltats de Barcelona el 1809 o en les estampes soltes de successos bèl·lics del mateix Planella, de Salvador Mayol o d'Antonio Rodríguez, on l'atrocitat de les envestides i la lluita representada les apropen a les sèries goyesques.

Per al cas concret d'aquesta nova pintura dipositada al Museu d'Història de Girona, el pintor ha imaginat una orografia de la Girona fortificada que podria ubicar-se temporalment en els fets del 19 de setembre de 1809, la jornada del Gran Dia: hi apareixen soldats guerrejant amb els uniformes del regiment Ultònia, amb pantalons blancs i casaca blau-cel, un regiment que només va participar en el setge de Girona i al de Roses. L'orientació de les construccions i les vistes del fons permeten suggerir que l'acció es podria concretar amb més precisió a la caserna dels Alemanys, en el moment que el regiment Ultònia, acompanyat per frares i la milícia popular, defensen l'escletxa practicada al baluard de Santa Llúcia, que és el que es veu just darrere. El castell del fons, amb una bandera francesa onejant —encara que aquest blau turquesa despisti una mica— és el castell de Montjuïc, que des del 10 d'agoSt d'aquell any estava a mans franceses. Les construccions en zig-zag que s'enfilen per la falda són trinxeres, l'existència de les quals està documentada, així com les diferents torres i baluards que hi havia als voltants (Gironella, fortí dels Caputxins, etc.). El personatge del centre, amb la mitja lluna al pit, és un alferes que parla amb un general abillat amb uniforme blau marí i punys carmesí amb galó platejat, que podria ser Mariano Álvarez de Castro. Això no obstant, és probable que el pintor, que no podia haver estat en el context del setge i que ben segur va recrear l'escena sense conèixer en detall les construccions militars gironines, es deixés guiar per alguns gravats o bé que interpretés cròniques i descripcions de la batalla. Dos detalls semblen clarament fruit de la seva imaginació: no hi hagué cap soldat que portés casaca vermella en la Guerra del Francès —n'apareix un a l'extrem dret— i la bandera “rojigualda” que apareix a l'esquerra portada per soldats del regiment Ultònia —identificats pels cascs i la vestimenta— no va ser oficial fins més tard; se sap, però, que aquesta bandera bicolor de la marina de guerra era emprada per mariners destinats a lluitar a terra després de la desfeta de la batalla de Trafalgar.*

Francesc Miralpeix Vilamala

Universitat Autònoma de Barcelona

* La identificació de les indumentàries militars i de la idiosincràsia de les construccions militars en el context de la Guerra del Francès ha estat possible gràcies al Dr. David Vivó.